

Список використаних джерел

1. Артюх Т., Безсмертна О., Мельник Д. Проблеми та перспективи розвитку ринку картоплі в Україні з врахуванням зональної спеціалізації галузі. *Економіка та суспільство*, 2022. 39. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-54>
2. Картоплярство є однією із пріоритетних галузей сільськогосподарського виробництва в Україні – проблеми, здобутки та пропозиції щодо інноваційного розвитку галузі (н.д.). URL: http://naas.gov.ua/newsall/newsnaan/?ELEMENT_ID=6596.

УДК 631.531.2:635

УЩІЛЬНЕНІ ПОСІВИ БАШТАННИХ КУЛЬТУР (КАВУН)

Заверталюк В.Ф., кандидат с.-г. наук, доцент,
Богданов В.О., кандидат с.-г. наук,
Заверталюк О.В., кандидат с.-г. наук,
Дніпропетровська дослідна станція ІОБ НААН

Овочеві та баштанні рослини – джерело продукції особливого значення. Адже дієтичне повноцінне здорове харчування не може бути без достатньої кількості продукції овочевих та баштанних рослин в раціоні. Наразі основним напрямом підвищення виробництва овочів та баштанних є вдосконалення технології їх вирощування, що базуються на раціональному використанні посівних площ, зрошенні, використанні добрив, стимуляторів росту рослин [1].

В літературних джерелах наведена незначна кількість публікацій по вирощуванню сільськогосподарських рослин при ущільненні посівів. За результатами деяких досліджень, урожайність основних культур в умовах ущільнення знаходилась в межах контролю, а по окремих культурах зростала до 10%. Сумарний врожай ущільнених і ущільнюючих рослин збільшувався до 15–20% по відношенню до посівів без ущільнення [2–4].

Відомий спосіб вирощування кавуна включає висів насіння кавуна за схемою 140 x 70 см. Недоліком даного способу є те, що на ранніх стадіях росту і розвитку рослини кавуна дуже повільно та не в повній мірі використовують площу міжрядь, а за формування врожаю у другій половині літа (липень–серпень) при високих температурах (вище 35°C) плоди кавуна в значній мірі пошкоджуються сонячними опіками, що зменшує вихід товарної продукції кавуна, і в цілому ефективність використання посівної площі.

Мета досліджень – розробити агротехнічні прийоми, направлені на підвищення ефективності використання посівних площ за рахунок збільшення товарного врожаю плодів та реалізації додаткового врожаю рослин ущільнювачів при вирощуванні кавуна за ущільнення посіву.

Науково-дослідну роботу виконували у Дніпропетровській дослідній

станції ІОБ НААН протягом 2016–2018 рр., використовуючи сучасні методичні рекомендації з проведення досліджень в овочівництві і баштанництві [5]. В досліджах використовували сорт кавуна Фаворит та кукурудзи цукрової Делікатесна.

Результати досліджень. В умовах Північного Степу України, за ущільнення посіву кавуна, вивчали декілька видів рослин ущільнювачів з різною густотою рослин: кавун + кукурудза цукрова на молочновосковий початок; кавун + горох овочевий; кавун + кабачок. За результатами досліджень встановлено кращий ущільнювач – кукурудза цукрова з густотою 14 тис. шт./га.

Спосіб здійснюють наступним чином: технологія вирощування кавуна загальноприйнята. Різниця полягає в тому, що посіви кавуна в міжряддях ущільнюють рослинами ущільнювачами.

Насіння кукурудзи цукрової висівають в міжряддя ущільнюючої культури за схемою 140 x 50 см одночасно з висівом кавуна в оптимальні строки.

Догляд за посівами полягає у розпушенні ґрунту в міжряддях, прополюваннях, формуванні густоти рослин та боротьбі зі шкідниками і хворобами.

Збирання врожаю кавуна одноразове при масовому визріванні плодів. Кукурудзу цукрову збирають у молочновосковій стиглості початків.

Сумарний врожай основної культури та рослин ущільнювачів з визначенням економічної ефективності вирощування кавуна за ущільнення посіву розраховали після завершення збору врожаю.

Товарна врожайність кавуна за роки досліджень без ущільнення становила 22,6 т/га, а за ущільнення посіву вона збільшувалась на 10,2%. Сумарна врожайність кавуна та кукурудзи цукрової становила 26,9 т/га.

Результати економічного розрахунку при вирощуванні кавуна за ущільнення посіву наведені в таблиці.

Таблиця - Економічна ефективність вирощування кавуна за ущільнення посіву

№ з/п	Показник	Варіант	
		Кавун без ущільнення (контроль)	Кавун + кукурудза цукрова
1	Урожайність, т/га	22,6	$\frac{24,9 + 2,0}{26,9}$
2	Вартість продукції, тис. грн/га	56,4	$\frac{62,2 + 14,0}{76,2}$
3	Затрати на вирощування, тис. грн/га	19,5	21,8
4	Чистий прибуток, тис. грн/га	36,9	54,4
5	Рентабельність, %	189,2	249,5

Запропонований спосіб вирощування кавуна за ущільнення посіву кукурудзою цукровою з густотою 14 тис. шт./га в порівнянні з відомим способом збільшує сумарний врожай кавуна та кукурудзи цукрової на 4,3 т/га, чистий прибуток на 17,5 тис. грн/га та рентабельності на 60,3%.

Запропонований спосіб вирощування захищений патентом на корисну модель №136080 «Спосіб вирощування кавуна за ущільнення посіву».

Даний спосіб вирощування впроваджувався у господарствах Дніпровського району Дніпропетровської обл., з одержанням достатнього економічного ефекту (10,3–14,7 тис. грн/га).

Висновки. Розроблено та запатентовано корисну модель «Спосіб вирощування кавуна за ущільнення посіву», яка відноситься до галузі сільського господарства, зокрема до технології вирощування баштанних рослин та може бути використана у баштанництві для більш ефективного використання посівної площі з метою збільшення товарного врожаю основної культури та одержання додаткового врожаю рослин ущільнювачів.

Список використаних джерел

1. Семенченко О.Л. Технологічні аспекти висадки овочевих і баштанних рослин ущільненим посівом у підзоні Північного Степу України. *Тенденції розвитку світового сільського господарства у XXI столітті: погляд сучасної наукової спільноти*. Наукова монографія. Рига: Baltija Publishing, 2022. С. 258–274.
2. Гарбовська Т.М. Вирощування квасолі овочевої як ущільнювача сільськогосподарських культур в умовах східного Лісостепу України. *Овочівництво і баштанництво*. 2015. Вип. 61. С. 53–59.
3. Дідух Н.О. Вирощування кукурудзи цукрової в ущільнених посівах у Лівобережному лісостепу України. *Вісник Харк. держ. аграр. ун-ту ім. В.В.Докучаєва (Серія «Рослинництво, селекція і насінництво, плодоовочівництво»)*. 2013. №9. С. 235–239.
4. Сыч З.Д. Уплотнительные посе́вы: реальная возможность повышения эффективности. *Овощеводство*. 2015. №12. С. 28–30.
5. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві; за ред. Г.Л. Бондаренка, К.І. Яковенка. Харків: Основа, 2001. 369 с.